

LOKAL EKONOMI

FÖRORD

Det bästa av två världar, så kan man sammanfatta en satsning på lokal ekonomi. Det kommer under överskådlig tid vara miljövänligare och effektivare att frakta kakao och kaffe till Sverige än att ha växthus här. Men för många varor går den globala ekonomin över ån efter vatten. Det grannen producerar köper vi från transnationella företag och får då ofta en transporttålig, smaklös och gammal grönsak istället för en färsk från bonden några mil bort. Varför gör vi det? Varför gör kommunen det? Varför styr den globala ekonomin oss till att göra ohållbara val?

En annan ordning är självfallet möjlig. Istället för att sätta tänderna i global smaklöshet skulle du kunna njuta av färsk och saftig lokalodlad frukt. Traktens bonde skulle kunna samarbeta med en egenanställd företagare kring anskaffning av utrustning för att odla sin frukt. Den egenanställda är med i ett bolagsbolag där han anställer sin egen företagsledning för att sköta det administrativa. Till bolagsbolaget är också sex stycken kockar anslutna och de har genom samarbete - istället för konkurrens - vunnit kommunens kontrakt för skolmaten i de sex skolorna, och därmed lyckats konkurrera ut en global koncern.

I den lokala ekonomin inser vi alla beroendet av varandra men vi utnyttjar det för allas vinning - inte som i de globala handelssystem där några få samlar på sig vinsterna och slår ut konkurrenterna. Lokal mångfald ersätter global enfald. Så många initiativ, så många idéer, så mycket samarbete sker överallt i världen, men sällan får vi läsa om det i tidningen. Jag tänkte att en liten skrift med några glimtar av vad andra gjort skulle kunna ge dig idéer om hur just ditt lokalsamhälle kan bli lite bättre och hur ni kan ta tillbaka något av den ekonomiska och politiska makt som försvunnit till EU och världshandelsorganisationen WTO.

Carl Schlyter
EU-parlamentariker (mp)

INLEDNING

En ständigt mer sammanflätad världsekonomi - med allt lägre trösklar för idéer men även miljöförstöring, kapital och råvaror - präglar vår tid.

Stora transnationella koncerner blir den globala ekonomins regissörer. Men regissörer kräver skådespelare och utan den lokala, sociala och informella ekonomins alla aktörer vore världsekonomins stora pjäs inte möjlig att genomföra. Fokus i den här rapporten ligger på dessa mindre aktörer.

Hållbar utveckling och lokal ekonomi är nära sammanlänkade. Varor, tjänster och livsmedel som produceras lokalt har, jämförelsevis, lågt transportinnehåll och är även lättare att återföra i kretslopp än sådant som förs in utifrån via fjärrhandel. Ökad andel lokalodlade livsmedel innebär även mer varierad odling med positiva effekter för den biologiska mångfalden. Vidare är lokalt förankrade företag invädda i sociala sammanhang, en företagare på orten som försämrar livsmiljön för sina grannar får veta - och uppleva det själv - relativt snart.

MULTIPLIKATOREFFEKTER

Begreppet multiplikatoreffekt, myntat av den brittiske ekonomen John Maynard Keynes, syftar på följd effekter av en ekonomisk transaktion. Detta nationalekonomiska begrepp har vidareutvecklats av tankesmedjan New Economics Foundation i London till något som benämns LM3 – Local Multiplier 3 - och som är speciellt anpassat för att analysera pengars vandring genom lokala ekonomier. Nedan följer ett exempel:

En frisör får 200 kr i betalning av en kund och går över gatan till livsmedelshandlaren och köper varor av denne för 150 kr, som i sin tur äter på kvarterskroger för 100 kr. Den ursprungliga transaktionen på 200 kr har då gett upphov till affärer för ytterligare 250 kr. Vanligen begränsar man sig till att studera 3 transaktioner bakåt och LM3 erhålls genom att dividera transaktionernas totalsumma med det inledande beloppet, i detta fall alltså $450/200$, vilket ger ett LM3 på 2,25.

Lokala företag anlitar lokala underleverantörer och har en lokal kundkrets i, vanligen, avsevärt högre grad än affärskedjor och annan storföretagsamhet. Om frisören i ovanstående exempel istället åkt ut till stormarknaden utanför centrum och där handlat för samma belopp skulle LM3 blivit påtagligt lägre, då andelen lokalproducerat på externa köpcentra oftast är försumbar och merparten av vinsterna där snabbt rinner ut ur den lokala ekonomin. Handlar man för 100 kronor i en lokal butik ger detta, enligt omfattande amerikanska undersökningar, upphov till andra affärer för ytterligare 54 - 68 kronor i den lokala ekonomin; handlar man däremot på en stormarknad för 100 kronor ger detta endast upphov till affärer i den lokala ekonomin för, som mest, ytterligare 14 kronor.

Många småbutiker slås ut när externa stormarknader etablerar sig. Antalet arbetstillfällen som tillkommer på de orter i USA där stormarknadsjätten Wal-Mart etablerat sig uppväger inte alla de jobb som försvinner, i genomsnitt handlar det om en nettoförlust på ca 150 jobb för en enda Wal-Mart. Om man dessutom tar hänsyn till kostsamma investeringar för kommunen i form av nya vägar, vatten- och avlopp, el och annan infrastruktur så framstår satsningar på nya köpcentra ofta som än mer samhällsekonomiskt tveksamma. En ökad medvetenhet om detta har under senare år lett till att man i flera amerikanska kommuner hållit folkomröstningar om man ska ge etableringstillstånd

till Big Boxes, som de allra största stormarknaderna benämns. Nyligen antog delstatskongressen i Maine en lag som ålägger delstatens kommuner att genomföra grundliga konsekvensanalyser – vars resultat måste presenteras på offentliga möten – innan man ger etablerings-tillstånd till stormarknader över en viss storlek.

I Sverige har en lokalekonomisk analysmetod, LEA, tagits fram av Örebro Läns Kooperativa Utvecklingscentrum (som numera heter Coompanion Örebro). LEA bygger på en beräkningsmodell som utarbetats tillsammans med Statistiska Centralbyrån och som syftar till att mäta den lokala handelsbalansen inom ett geografiskt avgränsat område, för att man ska få en uppfattning om hur stor andel av hushållens inkomster som "läcker ut" ur området. Några svenska lokalsamhällen – med mellan 200 och 5000 invånare – har låtit SCB ta fram underlag för att kunna göra den här sortens beräkningar.

Lokala valutor kan också vara ett sätt att stärka den lokala ekonomin; under senare år har även mer omfattande regionala valutor sjuöatts – bland annat i ett tjugotal tyska regioner.

LOKAL UPPHANDLING

Lokal upphandling är ofta – visar LM3-analyser – lönsammast för en kommun, även om man får betala något mer för levererade varor och tjänster så snurrar pengarna då runt lokalt och ger skjuts åt ortens företag och kan åstadkomma fler jobb och högre skatteintäkter. Kommuner i USA har rätt att vid upphandling gynna lokala företag och om prisdifferensen till lägstabudet inte överstiger 5% så går ofta kontraktet till ortens företag.

Ett county council (närmast motsvarande ett svenskt landsting) i norra England, Northumberland County Council, har avdelat en tjänsteman för att enbart syssla med att studera multiplikatoreffekter av lokal upphandling. Man har bland annat kunnat konstatera att lokala leverantörer av livsmedel till offentliga institutioner spenderar 76% av kontraktsbeloppet inom regionen - som betalning till underleverantörer, anställda etc - medan denna siffra sjunker till 36% för icke-lokala leverantörer. Regionstyret har nu officiellt antagit en målsättning om ökad lokal upphandling, och andra engelska regioner är på väg att följa efter.

Istället för att med alla (skatte)medel satsa på att få ett transnationellt bolag att investera i kommunen, kan man med lokal upphandling täppa till hålen i den lokala ekonomin. Returpengen är lika smart som returflaskan!

Storbritannien är - precis som Sverige - ålagt att följa EUs upphandlingsbestämmelser, men arbetar mer aktivt på att utveckla metoder att kringgå dessa. Ett sätt är att införa kravspecifikationer som slutar missgynna det lokala näringslivet, exempelvis satte nyligen några sjukvårdsdistrikt i Cornwall i södra England så höga krav på näringsinnehållet i den glass och ost man upphandlade att de stora livsmedelskedjorna inte ens brydde sig om att inkomma med anbud - lokala ekobönder och deras förädlingsföretag vann upphandlingen; och de ansvariga sjukvårdspolitikerna räknar med att dyrare men näringsrikare mat leder till snabbare tillfrisknande av patienterna och alltså i slutändan sparar pengar. Vidare har man i England arbetat medvetet med att utveckla den lokala småföretagsamhetens förmåga att på allvar vara med och slåss vid upphandlingar - alltifrån rådgivning kring anbudsförfaranden till stöd till kapacitetsutveckling. Kommuner kan alltså stödja kompetensutveckling, nätverksbyggande och göra kvalitetsinriktade upphandlingar som förbättrar de lokala företagens möjligheter. Man kan pga EU inte kräva begränsade transporter, dela upp upphandlingar i småbitar (om inte kvalitets eller andra relevanta krav motiverar det) eller ge specifik information till vissa företag. Men trots begränsningarna finns det utrymme för de som vågar utmana.

KOMMUNEN SOM EKONOMISK AKTÖR

Platslösa storkoncerner som trolöst flyttar från ort till ort har ofta fått ännu mer förödande konsekvenser för det amerikanska lokalsamhället än vad som hittills varit fallet i Europa. Detta har dock lett till att även motkrafter och motåtgärder vuxit under senare år. Istället för att satsa stora summor på att med skattelättnader och subventioner av olika slag försöka locka till sig transnationella företag så har många kommuner - och även delstater - i USA börjat fråga sig om denna "corporate welfare", socialbidrag till bolagen, inte bättre kan användas till att stödja den lokala företagsamheten. En undersökning visar, exempelvis, att för varje dollar som en kommun satsar i småföretagsinkubatorer får man 45 dollar tillbaka i ökade skatteintäkter.

Över hälften av USAs kommuner och delstater agerar idag som riskkapitalister och investerar i lokalt och regionalt förankrade, ofta onoterade, företag - med förhoppning om del i framtida vinster och ofta villkorat till att företaget ifråga förbinder sig att avstå från utlokalisering av verksamhet under ett specificerat antal år. I en tid när globaliseringen gör företagsbeskattning allt svårare så har kommuner, län och delstater i USA istället börjat satsa på att genom ägande få del av företagets vinster - investeringskapitalet mobiliseras delvis ur offentliganställdas pensionsfonder.

Ett annat - allt vanligare - sätt för amerikanska kommuner att stärka sin ekonomi är att helt enkelt själva bedriva vinstbringande företagande. Det kan handla om hotell och konferenscentra, bredbandsbolag, biogas, kompost, bemanningsföretag, till och med golfklubbar eller om så kallad "participative leasing" där kommunen utöver lokalhyra även får del av vinsten från de företag som hyr lokalerna - ofta handlar det om affärer i köpcentra. Linköpings kommunala energibolag - Tekniska Verken - har t ex utvecklat världsledande teknik för biogasproduktion, men idéernas spridning hindras av förbud mot export för kommunala bolag. Trots detta har överskott på mångmiljonbelopp genererats till gagn för viktig verksamhet i kommunen.

Vare sig kommunalt deläggande i privata företag eller kommunalt företagande är någon partiskiljande fråga, utan förekommer i kommuner styrda av såväl republikaner som demokrater, då det utgör ett sätt att stärka de kommunala finanserna utan att behöva höja skatterna. En sorts blandekonomi där lokal utveckling - och inte statlig centralism - styr ägandet.

Många USA-kommuner försöker på olika sätt stärka samarbetet mellan ortens olika företag. Ett sätt kan vara att utforma stödprogram så att minst tre lokala företag måste lämna in en gemensam ansökan. En annan metod är matchmaking, där kommunen inventerar vilka av ortens företag som för sin verksamhet är beroende av företag utanför kommunen och sedan undersöker om det skulle gå att ersätta dessa med lokala partners. En lokal kompetenskatalog finner ofta dolda resurser i en kommun.

Kommunala obligationer är en vanlig metod att, vid brist på tillgängligt investeringskapital, finansiera kommunala satsningar - det stora solcellsprogrammet i San Francisco och upprustningen av kollektivtrafiken i New York utgör ett par uppmärksammade exempel. En annan möjlighet är så kallad kollektivtrafikorienterad utveckling, där man låter lokaltrafiken äga marken kring nyligen utbyggda linjer. God kollektivtrafikförsörjning leder till att ett område blir attraktivt för såväl hushåll som företag och markpriser och lokalhyror går upp, vilket kommer markägaren - lokaltrafikbolaget - till del, som på detta vis får in kapital till nya satsningar.

FÖRVALTNING AV DET GEMENSAMMA

Vi alla föds till en jord med naturresurser och naturens kapacitet till nedbrytning och produktion. Vi föds till ett rättssystem där lagar och regler möjliggör ekonomisk aktivitet. Vi ärver all vetenskap och alla kulturskatter som kan användas att skapa vinster och förädlingsvärden. Men när man smutsar ned luften, när man tömmer en gruva och lämnar slagg efter sig, när man omvandlar kulturskatter till copyright-skyddade tolkningar, t ex Disneys olika verk, så tar man något från vårt gemensamma arv. Den som hägnar in mark eller intellektuella rättigheter bör dela med sig av det den mutar in.

Idag gynnas ensidigt den som vill bryta malm framför den som vill utnyttja området för sin egen eller framtida generationers rekreation, men sätts ett pris för att minska det offentliga rummet kan vi få en mer hållbar användning av det. Tex skulle detta kunna ske med hjälp av stiftelser för långsiktig förvaltning av vårt gemensamma arv.

Idag inför EU ett handelssystem för utsläppsrätter, där de delas ut gratis till de största förorenarna, t ex gjorde Vattenfall 2005 en vinst på 1.8 miljarder genom att köpa tysk kolkraft med vidhängande överskottskvoter för utsläpp! Mer logiskt vore om vi alla fick individuella (minskande) utsläppskvoter och företagen fick köpa loss föroreningsrätten från medborgarna. Låginkomsttagare använder idag en större del av sin inkomst på energi än höginkomsttagare, med små möjligheter att investera sig ur beroendet, men rika använder betydligt mer energi. Miljövinsten skulle förenas med fördelningvinster.

NYA TYPER AV FÖRETAG

Vid sidan av kommunala bolag och lokal företagsamhet av traditionellt slag, så har nya typer av platsförankrade företag växt fram på olika håll i världen. I USA etablerades redan under 1960-talet så kallade Community Development Corporations, som är en sorts samhällsföreningar styrda av de boende i ett område. De är icke-vinstutdelande men kan vara involverade i kommersiell verksamhet och till exempel äga fastigheter, driva restauranger, hotell, tryckerier, bilverkstäder etc. Överskotten från dessa verksamheter används till, exempelvis, upprustning av offentliga miljöer, yrkesutbildning för arbetslösa och byggande av bostäder för låginkomsttagare. Idag finns drygt 4000 Community Development Corporations spridda över hela USA och de får numera visst finansiellt stöd från en nationell fond. Det engelska ordet "community" har - beroende på sammanhanget - en ungefärlig innebörd av gemenskap, grannskap, bygd eller lokalsamhälle.

Ett svenskt försök att förena allmännyttan och affärsmässighet i lokalsamhället är Gemenskapsföretagen i Västerbotten, där den skotska företagsformen Community Business utgjort förebild. Ett Gemenskapsföretag kan organisera såväl fysiska som juridiska personer runt ett gemensamt intresse och består av en primärorganisation i form av en ideell förening, som styr en sekundärorganisation i form av ett aktiebolag. Aktiebolaget agerar på uppdrag av den ideella föreningen och eventuell vinst återinvesteras i verksamheten - en konstruktion som kan skapa nya resurser åt sinande offentliga kassakistor. Exempel på Gemenskapsföretag:

KulturAkademin i Storuman. Initiativet togs av lärare, elever och föräldrar vid den kommunala musikskolan, som lades ner av besparingsskäl. KulturAkademin har återanställt samtliga musklärare och elev-antalet är detsamma som tidigare, men kostnaderna för kommunen har sjunkit avsevärt. Verksamheten har utvecklats till något som är mer än musikskola och man kan nu erbjuda musikerapi för äldre, undervisning för vuxna, konserter, workshops och annat som skapar intäkter; inte att förglömma den betydande mängd socialt kapital som alla eldsjälar runt KulturAkademin utgör.

Återvinningsmarknad i Lycksele AB. Återvinner och reparerar möbler, cyklar, husgeråd mm och bedriver försäljning i egen butik; har skapat arbetstillfällen åt människor som av olika anledningar haft svårt att komma ut på den ordinarie arbetsmarknaden.

Hälsogemenskapen i Jörn. Driver vårdcentralen i Jörn vidare efter att landstinget beslutade om nedläggning.

Gemenskapsföretaget Ammarnäs. Den lilla fjällbyn Ammarnäs hoppas kunna "återstarta" byn och åstadkomma framtidstro genom att ta ett samlat grepp om sin framtid. GF Ammarnäs sköter bland annat turistinformationen, underhåller spår och leder och driver ett byggföretag med särskild inriktning mot kulturrenoveringar.

Även på andra håll i Sverige sluter sig människor samman i kollektivt entreprenörskap till gagn för sin bygd. I Trångsviken i Jämtland har Trångsviksbolaget AB - som ägs av enskilda personer, organisationer och företag - lyckats vända en negativ utveckling och idag växer byns befolkning och nya företag etablerar sig på orten. Trångsviksbolaget tillhandahåller såväl bostäder som industrilokaler och har i den totalrenoverade bygdegården lyckats hålla kvar grundläggande samhällsservice som post, bank, apotek och bibliotek; man fungerar också som mentorer åt nya företagare och åtar sig ibland även borgensansvar. Flyinge bygdebolag i Skåne är ett annat exempel på den här typen av företagande.

Människor kan ha goda affärsidéer men ändå stå främmande för att ta det ganska stora steget att bli egenföretagare, med allt vad det innebär av inte minst administrativt arbete. Denna insikt ligger bakom bildandet av Bolagsbolaget AB. Här kan den som vill prova en företagsidé få hjälp med administration och Bolagsbolaget åtar sig även det juridiska ansvaret för verksamheten, vilket kan ge en oerfaren företagare större förtroende hos kunder och leverantörer och bidra till bättre prisuppgörelser; för dessa tjänster tar Bolagsbolaget 15% av omsättningen, men det finns exempel på ända ned till 8%.

Inget hindrar att man behåller sin anställning på annat håll för att på sin fritid prova på att arbeta som egenanställd i Bolagsbolaget, ibland har även personer som gått på a-kassa beviljats denna möjlighet. Tyvärr hanteras egenanställningar olika av olika a-kassor.

Denna form där de anställda i praktiken hyr in sin egen bolagsledning utmanar traditionell höger-vänster logik och kan i bästa fall eliminera en konflikt som dominerat politiken de senaste 100 åren - arbetare kontra bolagsledning/kapital. Ledningen vet att deras inkomster är direkt beroende av och står i direkt proportion till de egenanställdas intäkter. Samverkan blir en vinn-vinn situation, rofferi och girighet på toppen, eller från toppen beslutade rationaliseringar, blir omöjliga. Tvärtom blir alla i företaget ansvariga för sin del och alla kan fritt pröva idéer och utvecklingstankar. Även f d kriminella eller andra med svårigheter att starta företag kan genom bolagsbolag återinträda på arbetsmarknaden, en verklig politik mot utanförskap.

Kreditgarantiföreningar har på många håll i omvärlden starkt bidragit till att åstadkomma livskraftiga lokala ekonomier. De utgörs av företagsringar där de deltagande företagen ömsesidigt garanterar delar av varandras banklån, vilket gör att dessa vanligen erhålls på gynnsammare villkor - eller erhålls överhuvudtaget. Detta stimulerar dessutom ofta till annat samarbete mellan traktens företag. I Norditalien, med stor täthet av kreditgarantiföreningar, har småföretag framgångsrikt gått samman kring gemensamma inköpscentraler och marknadsföringsbyråer och på så vis kunnat utmana den transnationella storföretagsamheten, samtidigt som man behållit det lilla företags flexibilitet och förmåga att kunna erbjuda skraddarsydd lösningar. Kreditgarantiföreningar har nu etablerats - ibland även med kommuner och fackföreningar som medlemmar - i flera svenska regioner och en riksorganisation har bildats. I Västra Götaland och Stockholms län har kreditgarantiföreningar för social ekonomi sjuvänt.

Ytterligare några exempel från omvärlden på nya typer av företag:

De gröna i Frankrike införde 2001 - när de innehade ministerposten för social ekonomi - en företagstyp benämnd Société Coopératif d'Intérêt Collectif (SCIC; Allmännyttigt Kooperativt Företag). Såväl fysiska som juridiska personer kan bli medlemmar: anställda, brukare, ortsbor, föreningar, företag, kommuner; den kooperativa principen om en person en röst gäller. Verksamheten är vanligen geografiskt avgränsad och syftar till att förbättra livskvalitén genom satsningar på sektorer som kultur och miljö.

I Storbritannien infördes 2005 en ny företagstyp benämnd Community Interest Company (CIC), som får verka på skattemässigt gynnsamma villkor mot att man bevisar - hos en nyinrättad myndighet - att man bedriver allmännyttig verksamhet och återinvesterar eventuella överskott i företaget.

Community Forest Enterprise. I främst Asien, Afrika och Latinamerika har man under senare år börjat experimentera med att låta lokalbefolkningen överta förvaltningen av en del av de statliga skogarna. De som bor i skogen besitter ofta djup sakkunskap och har ett egenintresse av att inte såga av den gren de själva sitter på, under vissa förutsättningar kan därför lokalt förvaltnad skog vara ett viktigt led i strävan mot uthållig utveckling. Detta aktiva lokala samarbete blir mer och mer en del av kraven för att kunna räkna skog som koldioxidsänkor.

LÖNTAGARÄGANDE

Ett annat sätt att stärka det platsbundna företagandet är att öka andelen löntagarägda företag, människor som själva äger sin arbetsplats ser vanligen till att denna inte utlokaliseras till någon av Kinas exportzoner. Även här ligger USA långt framme och idag arbetar inemot 10 miljoner amerikaner i företag som de helt eller delvis själva äger (ca 30% av dessa företag är helägda av de arbetande). En starkt bidragande orsak till den här utvecklingen är den lagstiftning som infördes under 1970-talet och som skattemässigt gynnar löntagarägda företag, exempelvis är det vid generationsskiften förmånligt för familjeföretagare att sälja till sina anställda. Somliga delstater har också aktivt understött utbredningen av löntagaräggande genom att ställa upp med lån, rådgivning och utbildning.

Mondragonkooperativen i Baskien i norra Spanien har sedan starten 1956 vuxit dramatiskt och i denna kooperativa koncern med såväl bank som universitet arbetar idag drygt 36 000 människor i ett hundratal olika företag. När ett företag inom koncernen växt till ca 500 medarbetare strävar man efter avknoppning för att undvika alltför stora - och med levande företagsdemokrati svärförenliga - enheter. Vinstnivån istället för nivån på antalet anställda utgör konjunkturbuffert och inte ens under långdragna lågkonjunkturer har Mondragonmedarbetare i nämnvärd grad kastats ut i arbetslöshet, något som haft en stabiliserande effekt på den regionala ekonomin. Forskningsrapporter har visat på en genomsnittligt högre produktivitet i Mondragonkooperativen än i jämförbara privata företag - ett högre mått av socialt kapital har ibland angetts som förklaring.

Viss forskning antyder även högre resurseffektivitet, inte bara i Mondragon utan i kooperativa företag i allmänhet. Detta har av somliga forskare förklarats med att i företag där man inte kan öka vinsten genom att avskeda personal och pressa de kvarvarande hårdare, så får man ta till andra metoder - såsom att minska svinnet av material och energi.

Dessa exempel visar att inte bara ideella krafter utan även vinstdrivande företag kan stödja lokal utveckling. Nya modeller med mer arbetsplatsdemokrati och där vinsten används i den lokala ekonomin, snarare än att utbetalas till aktieägare, gör dock dessa till ett mer hållbart företagande.

PENSIONS FONDER

CalPERS, de offentliganställdas pensionsfond i Kalifornien, riktar en del av sina investeringar till nya onoterade bolag inom cleantech-sektorn, dit bland annat solenergibranschen hör; vidare satsar man 2% av den årliga investeringsvolymen i ekonomiskt eftersatta delar av Kalifornien. Motsvarande pensionsfonder i andra delstater satsar också betydande belopp - mellan 5 och 20 procent av de totala investeringarna - i den regionala ekonomin. Det amerikanska riksrevisionsverket, General Accounting Office, har kunnat konstatera att den här typen av riktade investeringar inte försämrar den ekonomiska avkastningen.

Amerikanska pensionsfonder används således aktivt för utveckling av såväl förnybar energi som arbetstillfällen i den regionala ekonomin. Vad skulle, frågar man sig, våra hundratals miljarder i de statliga AP-fonderna och andra pensionsfonder kunna åstadkomma om även hos oss en mer balanserad investeringsstrategi tillämpades? Hur mycket är egentligen högsta möjliga avkastning på kortast möjliga tid värt, om det sker till priset av eftersatta investeringar i den region man bor, med åtföljande risk för arbetslöshet och därmed försämrad pension. Och vad är kostnaden för att underlåta att investera tungt i branscher som kan rädda ekosystemen?

LOKALA LIVSMEDELSSYSTEM

Local foodlinks har upprättats på olika håll i England. Det innebär att den politiska ledningen i ett område avdelar tjänstemän för att aktivt arbeta för att åstadkomma lokal avsättning för traktens lantbrukare – man lobbar mot såväl restauranger och hotell som skolor, sjukhus och äldreboenden.

En kraftigt utökad lokal och regional upphandling av livsmedel har kommit till stånd i flera kommuner i Dalarna där man utnyttjat möjligheten med separat upphandling mellan vara och transport av varan. Kommunerna erbjöd alla som gav anbud en logistiklösning där allt levererades till Borlänge, detta ökade radikalt antalet möjliga anbudsgivare som inte hade egna leverantörsnätverk. Effekten blev att andelen lokala leverantörer ökade från 1 till 25%! Dessutom minskade transportererna och därmed miljöpåverkan.

Även utan politisk förmedling sätter sig ibland producenter och konsumenter i förbindelse med varandra. Community Supported Agriculture är en form för detta och innebär att ett antal hushåll går samman och hyr en bonde inför odlingssäsongen, som får betalt i förväg och därmed ofta slipper skuldsätta sig hos kreditinstitut. Konceptet härstammar ursprungligen från Japan.

Community gardens. Övergivna tomter i amerikanska storstäder tas allt oftare i bruk av omkringboende, som använder marken till att odla frukt och grönsaker och mänskliga relationer. Under senare år har även Paris och andra europeiska städer följt efter.

Ovannämnda idéer sprider sig snabbt men är än så länge trots allt ganska marginella. Utvecklingen på Kuba visar emellertid vad som är möjligt. Så länge Sovjet försåg Kuba med insatsvaror i form av kemiska bekämpningsmedel, konstgödsel, tunga traktorer och billig olja, så präglades landets jordbruk av kemikalie- och fossilberoende stor-skalighet. Sovjets upplösning ryckte emellertid plötsligt bort förutsättningarna för allt detta och slungade ut Kuba i en djup försörjningskris, det genomsnittliga kaloriintaget sjönk dramatiskt. Regimen blev då tvungen till drastiska åtgärder och beslöt att stycka upp de stora statsjordbruken i mindre enheter, som ofta kom att drivas i kooperativ form, och avsaknaden av kemiska bekämpningsmedel tvingade fram en stor satsning på att ta fram metoder för biologisk bekämpning av skadeinsekter; många stadsbor började odla sin egen mat i grannskapsdrivna kvartersträdgårdar. Inom några få år var livsmedelskrisen hävd genom att landet snabbt lyckats gå över till ett decentraliserat och ekologiskt inriktat jordbruk.

EN ANNAN KOMMUN ÄR MÖJLIG

Deltagande ekonomi istället för oansvarig spekulationsekonomi – eller toppstyrd planekonomi – har större förutsättningar att levera välfärd på hållbara villkor. Hållbarhet är inte bara bättre miljö med kortare transporter, större ansvar vid produktionen eller ökad konsumentmakt. Det handlar även om den ökade självkänsla som kommer av ökad makt över sitt arbetsliv och vardagen. Den egenanställda får flexibilitet på sina villkor då hon eller han är sin egen arbetsgivare. Nätverk av lokala företag gör alla medlemmar till vinnare, istället för den traditionella ekonomins I-win-you-lose-mentalitet. Makt över sitt eget arbetsliv ger mer makt över ens ekonomi, vilket kan växlas in i politisk makt. Människor i en sådan ekonomi blir mycket svårare att styra och behärska från de av transnationella bolag styrda organisationerna EU och WTO. Global handel blir så mycket roligare när den förgyller och förstärker en lokal levande ekonomi, inte förgör och övertar den.

RESURSER

HEMSIDOR

Institute for Local Self-Reliance
www.ilsr.org

New Economics Foundation
www.neweconomics.org

Business Alliance for Local Living Economies
www.livingeconomies.org

Community Wealth
www.community-wealth.org

BÖCKER

(tillgängliga i Gröna biblioteket)

America Beyond Capitalism, Gar Alperovitz

Capitalism 3.0, Peter Barnes

Going Local: Creating Self-Reliant Communities in a Global Age,
Michael Shuman

Building Wealth: The New Asset-Based Approach to Solving Social and
Economic Problems, Aspen institute

Public Spending for Public Benefit, New Economics Foundation
Aktiveringung durch Nähe, Thomas Kluge / Engelbert Schramm

Ressourceneffizienz - Der neue Reichtum der Städte, Oscar Reutter
Ekonomi på plats, Lars Ingelstam

CARL SCHLYTER

Efter att ha arbetat med människor på en soptipp i Brasilien insåg Carl Schlyter att en bättre miljö går hand i hand med bättre sociala villkor. Det blev hans väg in i den gröna rörelsen.

Carl är idag EU-parlamentariker för Miljöpartiet de Gröna. I EU-parlamentet sitter han i miljöutskottet och är medordförande i utskottet för ekonomisk utveckling, budget och handel inom AVS-EU. AVS-EU är ett samarbete mellan EU och 77 länder i Afrika, Väst-indien och Stilla havet.

Framtidens största politiska utmaningar ligger på global nivå. Miljöproblem, krig och svält är något vi måste lösa tillsammans. Men att lösa dessa problem kräver en insikt i hur de hänger ihop, det duger inte att skapa stormaktsunioner mellan rika länder. Därför samarbetar vi med länder som ser konsekvenserna av problemen och där den starkaste viljan till förändring finns.

De rika länderna i världen har ett stort ansvar för att bryta fattigdomspiralen, inte minst genom att ge de fattiga länderna rättvisa handelsvillkor och sluta utnyttja deras råvaror och arbetskraft med osolidariska metoder och avtal. För oss gröna är det en självklarhet att ta det ansvaret, och du kan hjälpa till.

Alla texter och bilder i denna broschyr publiceras med Creative Commons-licens.

För mer information se creativecommons.se. Foto sid 4: Carl Schlyter. Illustration sid 18: thjshere (flickr.com). Foto denna sida: Greens/EFA. Text: Valter Mutts och Carl Schlyter. Grafisk form och övriga foton: Johan Schiff

KONTAKT

Carl Schlyter, EU-parlamentariker
Telefon Bryssel: +32 2 284 5273
Telefon Strasbourg: +33 38817 5273
E-post: carl.schlyter@europarl.europa.eu
Hemsida: www.mp.se/carl

Jeanette Perman, politisk assistent
Telefon Bryssel: +32 2 284 7273
Telefon Strasbourg: +33 38817 7273

Johan Schiff, assistent i Sverige
Telefon: 08-786 46 25
E-post: johan.schiff@riksdagen.se

Valter Mutt, omvärldsanalytiker
Telefon: 0730-30 20 27
E-post: valter.mutt@mp.se

De Gröna | Europeiska fria alliansen
i Europaparlamentet

JA, JAG VILL...

- få mer information om Miljöpartiet de Gröna
- bli medlem i Miljöpartiet de Gröna
- bli medlem i Grön Ungdom (jag är under 26 år)
- bli medlem i Gröna Studenter

Namn: .....

Adress: .....

porto

Miljöpartiet de Gröna
Box 1244
221 05 LUND

Kommunal utrikespolitik/2006